ĐẲNG CẤP TRONG CÁC TÔN GIÁO Ở ẤN ĐỘ - Thích Nguyên Hiệp

ĐẲNG CẤP TRONG CÁC TÔN GIÁO Ở ẤN ĐỘ Thích Nguyên Hiệp Hệ thống đẳng cấp đã tồn tại ở Ấn hàng nghìn năm trước và vẫn còn tiếp tục ảnh hưởng sâu sắc vào nhiều mặt đời sống của người dân Ấn hiện nay. Hệ thống đẳng cấp, như thường được biết, có nguồn gốc từ Bà La Môn giáo, hay nói khác đi là một sản phẩm của Bà La Môn giáo. Nhưng về sau, hệ thống đẳng cấp đã vượt ra khỏi Bà La Môn giáo và xâm nhập vào những tôn giáo khác nhau, bao gồm cả những tôn giáo có nguồn gốc bên ngoài Ấn Độ. Bài viết này tìm hiểu một vài khía cạnh về hệ thống đẳng cấp trong các tôn giáo ở Ấn Độ. Bà La Môn giáo và hệ thống đẳng cấp Đẳng cấp ở Ấn đã trải qua nhiều thay đổi trước khi trở thành có hệ thống như hiện nay. Về mặt văn bản, đẳng cấp được đề cập đầu tiên trong Rg-Veda, bản kinh cổ nhất của Bà La Môn giáo. Theo Rg-Veda thì bốn đẳng cấp đều được sinh ra từ một nguồn, từ trên cùng cơ thể của con người sơ thủy (Purusa) : Bà La Môn được sinh ra từ miệng; Sát Đế Lợi sinh ra từ tay; Phệ Xá sinh ra từ bắp vế; và Thủ Đà La sinh ra từ chân (Rg-Veda , 10.90) (1) . Từ khởi đầu, sự phân chia cao thấp giữa các đẳng cấp được dựa theo vị trí trên cơ thể của con người sơ thủy mà từ đó các đẳng cấp được sinh ra. Đẳng cấp sinh ra từ miệng, do ở gần đầu nhất, nên được xếp cao nhất; và ngược lại, đẳng cấp sinh ra từ chân thì được coi là thấp nhất. Như vậy theo Rg-Veda , cả bốn đẳng cấp đều xuất phát từ một nguồn và có những liên hệ với thần linh. Qua đến thời Upanishad, hệ thống đẳng cấp được lặp lại. Nhưng ở thời kỳ này có sự phân tranh ngôi thứ giữa hai đẳng cấp đầu là Bà La Môn và Sát Đế Lợi. Một đoạn trong Upanishad, lúc đầu cho rằng Sát Đế Lợi là đẳng cấp cao nhất vì được sinh ra trước tiên, và tại tế lễ Rajasuya (2) các Bà La Môn phải ngồi bên dưới các Sát Đế Lợi. Nhưng ngay sau đó Upanihad xác định lại: "Chính Bà La Môn là nguồn gốc của Sát Đế Lợi. Do đó, cho dù vua có quyền uy tối cao, vị ấy cuối cùng phụ thuộc vào Bà La Môn vì là nguồn gốc của mình. Vì vậy, bất cứ người nào làm tổn hại Bà La Môn là đang tấn công chính nguồn gốc của người ấy. Vị ấy chịu sự tổn hại tương xứng khi vị ấy làm hại người tốt hơn". (Brihad-Āranyaka Upanishad 1.4.10) (3) . Trong Upanishad, Bà La Môn thậm chí được đồng nhất với Phạm thiên, và như vậy Bà La Môn cũng được xem là nguồn gốc mà từ đó tất cả các đẳng cấp khác đã sinh ra. Do đó, các đẳng cấp khác không được xâm phạm Bà La Môn, vì xâm phạm Bà La Môn là xâm phạm nguồn gốc của mình. Sát hại một Bà La Môn bị xem là tội lỗi lớn nhất. Các đẳng cấp khác, đặc biệt là Sát Đế Lợi, phải có nhiệm vụ bảo vệ đẳng cấp Bà La Môn (4) . Trong Upanishad, hai đẳng cấp Bà La Môn và Sát Đế Lợi được xem là hiện thân của hai vị thần Mitra và Varanu; và hai đẳng cấp này có những liên hệ mật thiết với nhau, nương tựa vào nhau và hỗ trợ lẫn nhau. Chính việc đồng nhất mình với thần linh, hai đẳng cấp đầu đã tự "hợp pháp" vị trí của mình và phân định vai trò nắm quyền điều hành xã hội: Bà La Môn lo công việc tâm linh, Sát Đế Lợi nắm lấy quyền lực thế tục. Điều này không chỉ ở trong sách vở mà còn được áp dụng vào trong đời sống thực tế. Ở Ấn Độ cổ đại, một vị vua chỉ được coi là hợp pháp khi vị này đã trải qua một buổi lễ phong vương có sự cúng tế của các Bà La Môn. Sau đó, trong quá trình trị vì của mình, nhà vua thường có một Bà La Môn thân cận, và vị Bà La Môn này sẽ cố vấn cho vua nhiều vấn đề, từ tâm linh cho đến những chính sách cai trị. Nhưng các Bà La Môn cũng cần đến nhà vua, nương tựa vào vua để nhận lấy những lợi ích kinh tế. Và khi một Bà La Môn được một vị vua ủng hộ thì vị này được xem có địa vị cao hơn những Bà La Môn không được vua ủng hộ; và một vị vua được Bà La Môn ủng hộ thì được xem có quyền lực hơn những vị vua không được Bà La Môn ủng hộ (5) . Điều này có nghĩa rằng, một Bà La Môn làm việc cho vua thì có vị trí cao hơn các Bà La Môn không làm việc cho vua; và những vị vua có Bà La Môn cố vấn thì được xem là có quyền lực hơn những vị vua không có Bà La Môn cố vấn. Qua đến thời Bhagavadgītā, lúc này Bà La Môn dường như yếu thế hơn so với Sát Đế Lợi. Vì vậy thánh điển này một lần nữa xác định lại hệ thống đẳng cấp và phân chia các nhóm người dựa trên các đặc tính (guna) . Nếu như sự phân chia đẳng cấp trong Rg-Veda liên quan đến màu da và vị trí trên cơ thể của con người sơ thủy, thì sự phân chia đẳng cấp trong Bhagavadgītā được căn cứ trên đặc tính con người. Bhagavadgītā phân con người vào trong ba đặc tính chính: sáng suốt (sattva) , linh động (rajas) và tối tăm (tamas). Đặc tính thứ nhất, sáng suốt, được xem là ưu trội ở nơi các Bà La Môn. Đặc tính thứ hai, linh động, thuộc về hai đẳng cấp Sát Đế Lợi và Phệ Xá. Và đặc tính